20.2.2026

Lausunto

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta

LiV@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntönne 16.2.2026

Tampereen seudun joukkoliikenteen (Nysse) asiantuntijalausunto: Valtioneuvoston selonteosta valtakunnallisesta liikennejärjestelmäsuunnitelmasta vuosille 2026-2037

Tampereen seudun joukkoliikenne Nysse kiittää mahdollisuudesta lausua Liikenne 12 -selonteosta. Lausuntoa varten varattu aika oli poikkeuksellisen lyhyt ja sijoittui lomakauteen. Tämän vuoksi lausuntoon on koottu tiivistetysti seudullisen joukkoliikenteen näkökulmasta keskeisimmät havainnot ja huomiot.

MAL-sopimukset ja rahoitus

Suunnitelman mukaisesti valtio jatkaa MAL-sopimusmenettelyä seitsemän suurimman kaupunkiseudun kanssa. Tampereen seutu on selkeä esimerkki sopimusmallin tuottamista hyödyistä: raideinvestoinnit ja joukkoliikenteen kehittäminen ovat ohjanneet seudun kasvua kestävästi, ja joukkoliikenteen matkustajamäärät ovat kaksinkertaistuneet viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Erityisen huolestuttavaa on, että kehittämisen rahoituskehys pienenee olennaisesti nykyisen MAL-sopimuskauden jälkeen koskien sekä investointeja että joukkoliikennetukea. Suunnitelmassa todetaan, että liikenteen verotuksen ja rahoituksen uudistamistyön lopputuloksena voi nousta uusia keinoja liikennejärjestelmän rahoitustarpeisiin vastaamiseksi. Näin sopii toivoa ja esimerkkinä todeta, että valtion nykyistä joukkoliikennetukea merkittävämpi rahoituskeino olisi henkilöliikenteen arvonlisäveron laskeminen takaisin vuoden 2024 tasolle kymmeneen prosenttiin. Samalla tuo esimerkki kertoo sen, kuinka pieni suurten kaupunkiseutujen tuki on tällä hetkellä.

Kestävän liikenteen edistäminen

Liikenteen ilmastopäästöihin liittyvät tavoitteet eivät näy selonteossa riittävän konkreettisina toimenpiteinä. Kunnat ovat sitoutuneet kunnianhimoisiin ilmastotavoitteisiin, ja niiden saavuttaminen edellyttää valtiolta vahvaa ja johdonmukaista tukea – erityisesti liikenteessä, jossa päästövähennysten saavuttaminen on haastavaa.

Kaupungistuminen lisää liikennemääriä, ja selonteon tavoitteena on turvata kaupunkiseutujen liikenteen sujuvuus kaikilla kulkumuodoilla sekä vähentää päästöjä ja parantaa terveysvaikutuksia. Suunnitelman rahoituskehys ei kuitenkaan tue näitä tavoitteita riittävästi.

Tampereen kaupunki, kaupunkiympäristön
palvelualue, joukkoliikenteen palveluryhmä
Frenckellinaukio 2 B
PL 487, 33101 Tampere

03 5656 4700
nysse.fi
joukkoliikenne@tampere.fi

20.2.2026

Lausunto

Raideliikenteen markkinat ja kilpailutus

Suunnitelmassa kuvatut periaatteet raidemarkkinan tosiasiallisen kilpailun lisäämisestä ja markkinoille tulon helpottamisesta ovat kannatettavia. Sen sijaan suunnitelman linjaus, jossa valtion 2030-luvun ostoliikenteen hankintaa valmistellaan nykyiseen liikennekokonaisuuteen perustuen, lukitsee junaliikenteen palvelutason nykytasolle seuraavaksi 15 vuodeksi.

Kilpailutettavaa kokonaisuutta tulisi suunnitella palvelutasomäärittelyn perusteella - kuten PSA edellyttää. Lisäksi reiteillä, joiden haluttu palvelutaso on korkeampi kuin markkinaehtoisesti syntyvä, liikenne tulisi hankkia kokonaisuutena, jotta varmistetaan tehokas operointi ja palvelutason pysyvyys koko sopimuskaudella. Suunnitellun ostoliikenteen keinotekoiset rajaukset, niukkuus ja hajanaisuus johtavat sekä valtiolle kalliiseen tehottomuuteen että nykyisen monopolioperaattoriin ratkaisevaan kilpailuetuun. Mikäli raidemarkkinan tosiasiallista kilpailua todella halutaan lisätä, tulisi kaikki valtion (VR:n) omistama kalusto siirtää kalustoyhtiöön ja kaikille saataville tasapuolisin ehdoin.

Tampereen seutu on aktiivisesti mukana valtakunnallisessa raidereformissa. Yhdessä Traficomin kanssa olemme luoneet selkeän näkymän 2030-luvun junaliikenteen kehittämiseksi seudulla. Vaikka toteutuksessa on haasteita, kunnilla on vahva tahtotila jatkaa junaliikenteen rahoittajina.

On kuitenkin nähtävissä, että muilla kaupunkiseuduilla ei ole syntymässä uusia, kuntarahoitteisia junaliikenteen hankkeita 2030-luvulle. Valtion tulisi siksi yhdessä kaupunkiseutujen kanssa muodostaa pitkäjänteinen ja yhteinen näkemys henkilöjunaliikenteen tulevaisuudesta. Tämä mahdollistaisi kuntien sitoutumisen palvelutason kehittämiseen ja vahvistaisi junaliikenteen kilpailuttamista ja terveiden markkinoiden syntyä.

Kunnioittavasti

Mika Periviita

joukkoliikennejohtaja

Tampereen seudun joukkoliikenne Nysse